

Frá heimastýri til sam- og ella fullveldi

Oddagrein

VIÐ stigi sínum til føroyskt samveldi hevur javnaðarflokkurin givið øllum orðaskiftinum um framtíðar stöðu Føroya eina nýggja dimensjón. Meðan spurningurin higartil í stóran mun hevur verið um tveir ítökilgar mótpolar við eini óbroyttari heimastýrisskipan oðrumegin og fullveldi hinumegin - hevur javnaðarflokkurin nú lagt seg inn ímillum við eini alternativari loysn, sum hann hevur valt at kalla samveldi ella eina sjálfstýrslóg.

TAÐ er greitt, at henda ítökilggerðan av politikkinum hjá størsta andstöðuflokkinum fer at geva øllum orðaskiftinum um framtíðar stöðu Føroya og viðurskipti okkara við Danmark eitt nýtt innihald. Meðan mótpolararnir fyrr vóru samband ella fullveldi - eru teir nú vörnir til samveldi ella fullveldi. Hetta er tann veruleikin, sum Føroya fólk fer at fyrhaldast seg til í næstu framtíð, tá tjóðandi avgerðir skulu takast. Sambandsflokkurin kann einsvæl leggja seg í dvala, um so er, at flokkurin tvs. allir veljarar floksins fult og heilt taka undir við afturhaldslinjunum hjá formanninum og tingmonnunum annars, sum enn eingi tekin hava víst til nakran vilja til broytingar. Síðani Bjørn á Heygum fór úr flokkinum er sambandsflokkurin aftur vorðin til tann gamla svarta og afturhaldssinnaða flokkin. Hann um tað.

MEN tíðin stendur ikki í stað, og hetta hava hinir flokkarnir á tingi sannað, tó hvør uppá sín hátt. Áhugavert verður at siggja og hoyra umboð fyri samveldisleiðina og fullveldisleiðina skifta orð. Hvørjir eru munirnir millum hesar báðar leiðirnar og í hvønn mun ber til at fáa hesar kósirnar, sum eru settar út í kortið, at sampakka - ella eru tær so grundleggjandi ymiskar, at her ber ikki til at semjast?

SJÓNVARPIÐ hevur í kvöld sett teimum báðum oddamonnunum fyri ávikavist fullveldi og samveldi stevnu. Í okkara hugaheimi fer henda sendingin, um hon verður væleydnað - nettup at seta út í kortið, hvat føroyskur politikkur fer at snúgvast seg um komandi tíðina. Í hvønn mun kunnu báðar kósirnar mótast og hvar eru tær so ymiskar, at teir als ikki kunnu mótast, tá avtornar!!!

NETTUP í dag kemur eitt sjónvarpslið úr grannalandi okkara, Skotlandi til Føroya at gera sending um sjálfstýrisgongdina í Føroyum. Hetta er eitt mál, sum skotar uttan iva hava stóran áhuga fyri, tí eisini teir hava síni sambandsfólk, síni samveldisfólk og síni fullveldisfólk. Tað eigur eisini at hava áhuga okkara, hvussu skotar ímynda sær framtíðina, og er hetta ikki minst áhugavert, nú skotar um stutta tíð fara á val aftur. Tað visir seg, at vit oftani hava lyndi til at fara yvir um ánná eftir vatnið. Tá vit tosa um framtíðar stöðu okkara verður oftani víst til heilt fremmand og fjarskotin lond. Men hvi ikki eisini lita at næsta granna okkara fyri sunnan. Hvørjar royndir hevur hann í so máta!

Sosialurin

Viðmerking:

Viðmerking til Jens P. Arge, forstjóra í Tryggingarfelagnum Føroyar:

Tryggingin sær bert tað, hon sjálv vil!

Biltryggingin hækkaði við upp í 100%, bilarnir blivu 30% biligari, umvælingarnar 25% biligari, og harafturat varð aldursfrádrátturin avtikin!

Í viðmerking í Dimmalætting og Sosialinum friggjadagin til atfinningarnar hjá Tryggingarbata av biltryggingargjöldunum sigur Jens P. Arge, forstjóri í Tryggingarfelagnum Føroyar, at tryggingin, tá stöðan í landinum versnaði, hevði valið millum at hækka øll tryggingargjöldini ella at fastfyrsta aldursavslátturin. Vit valdu tað seinna, sigur hann.

Tryggingarbatarnir kanna í hesum sambandi vísa á, at hetta ikki er rætt. Tryggingin hækkaði nevnliga gjöldini við upp í 100% sambært grein, sum bilhandlarafelagið hevði í Dimmalætting 13.02.92. Harafturat visti bilhandlarafelagið á, at biltrygging í Føroyum tá var í meðal 60% dýrari enn í Danmark.

Síðan tá eru tryggingargjöldini við fastfyrstum aldursavsláttir hækkað hvørt einasta ár. Tryggingarbatarnir visti í bløðunum 18.07.97 á, at tryggingargjöldini inn til tá vóru hækkað við í meðal 25%. Og hækkingin helt fram bæði í 1997 og 1998. Og heldur eftir øllum at døma fram eisini í 1999.

Tvorturimóti tí, sum J. P. Arge forir fram, var ikki talan hjá tryggingini um, at

aldursavslátturin skuldi fastfyrstast - í hvussu so er ikki eftir tí, sum tryggingin inn til nú hevur sagt. Við faldaranum í 1991 er aldursavslátturin við - ja enn tá positivt nevndur fyri bilarnir eldri enn talvurnar vísa. Og aftur við faldaranum í 1992 er aldursavslátturin við. Fyrstu ferð tryggingin okkum vitandi hevur sagt, at aldursavslátturin er fastfyrstur, er í viðmerkingini í Dimmalætting!

Sitrónin ov hart pressað

Nærleggjandi er at gita, at hækkingin í 1992 var so ógvuslig, at bileigarar tóku bilarnir sínar úr trygging í stórum tali. Sambært tryggingini sjálvari eru uml. 40% av øllum bilum ótryggaðir. Hvat er so til ráða at taka? Jú, stillingandi at hækka tryggingargjöldini so liðandi hvørt einasta ár við at fastfyrsta aldursavslátturin!

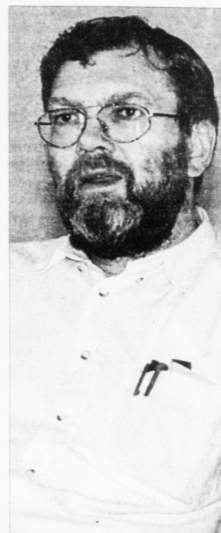
Og um somu tíð, sum hetta verður gjørt, broytir løgtingið avgjaldsskipanina fyri nýggjar bilarnar, soleiðis at teir gerast uml. 30% biligari og gomlu bilarnir falla tilsvandandi í virði. Og hesi lægri gjöldini heldur tryggingin seg sjálvandi til í samband við totalskaðar.

Eisini skaðumvælingarnar eru vorðnar biligari. Tryggingin setti nevnliga í 1994 einvíst eina danska skaðumvælingarskipan í gildi, sum í meðal hækkaði skaðumvælingarnar við uml. 25%. Henda skipan er nú av danska kappingaræðnum dóm at vera óløg!

Skaðumvælingarnar av eldri bilum eru biligari

Jens P. Arge sigur, at teir siggja ikki aldursmun á útreiðslunum. Totalskaðarnir víga ikki nóg tungt til, at grundgeva fyri aldursavsláttinum, sigur hann. Men hann nevnr onki um, at tryggingin í stóran mun krevur, at gamlir deildir verða nýttir í samband við skaðumvælingar, tá ið bilurin er 2-3 ára gamal ella eldri. Og gamlir deildir kosta bert umleið helvtarpris í mun til nýggjar.

Herafturat skal eisini havast í huga, at bilverksmiðjurnar sjálvsagt eisini hava sín prísolitik - tær skulu jú eisini yvirhva. Tá ið nýtt bilmodell kemur fram, eru ongir óoriginaldeildir til taks. Men eftir 2-3 árum hava piratframleiðararnir sínar deildir klárar. Hesir kosta í



Johan Petersen, formaður í Tryggingarbata

flestu fornum munandi minni, enn originaldeildirnar upprunaliga kostaðu. Bilverksmiðjurnar gera tí eina prísstillaging eftir 2-3 árum til broyttu marknaðin, soleiðis at originaldeildirnar eru kappingarforir við piratdeildirnar. Í fornum kann enn tá vera talan um, at verksmiðjurnar selja fyri undirskot, fyri at varðveita marknaðin.

So sær tryggingin ikki aldursmun á skaðumvælingunum, so vil hon ikki siggja hann. Prísolitikkurin hjá tryggingini kann neyvan lýsast betri enn Óli Petersen gjordi tað við tekniking síni í Sosialinum 14.01.92: Hvar tryggjar okkum fyri tryggingini? Kanska fer Trygd at gera tað!

Verður aldursavslátturin settur aftur í gildi?

Í viðmerking í bløðunum til Tryggingarbata leygardagin sigur Jens P. Arge, at spurningurin um aldursavsláttur stendur heilt opin í endurskoðanini í inniverandi ári. So er bert at vóna, at hesin verður settur aftur í gildi. Kanska fer kappingin frá Trygd at gera, at hesin kemur í gildi aftur! Livst so spyrst.

Tryggingarbatarnir Johan Petersen, form.

Monopolpolitikkur



- Hvar tryggjar okkum fyri tryggingini

14. januar 1992: Bileigarar kenna seg í dúpurruga, eftir at tryggingin enn einaferð er farin munandi upp